

El Ple de l'IEC ratifica la Gramàtica de la llengua catalana, i la Secció Filològica presenta al Ple la proposta d'Ortografia

written by Redacció Unilateral | 30 de setembre de 2016

El Ple de l'Institut d'Estudis Catalans va ratificar el passat dia 28 la *Gramàtica de la llengua catalana*. Es tracta de la primera gramàtica institucional de l'Institut d'Estudis Catalans i com a tal té caràcter normatiu. La Gramàtica, que arribarà a les llibreries el 23 de novembre, «és una obra de molta profunditat i fruit d'una rica participació d'experts», que «respon als canvis que la llengua, un element molt viu, ha anat experimentant al cap del temps», ha declarat aquest vespre Vicent Pitarch, membre de la Secció Filològica i de la Comissió de Gramàtica. Fins ara, l'obra de referència normativa havia estat la Gramàtica catalana de Pompeu Fabra, publicada per l'IEC el 1918.

La Gramàtica presenta la norma a partir de la descripció actualitzada del català i dels seus usos i varietats, i recull la pluralitat de tots els parlars i en subratlla els trets compartits. Presenta els fets gramaticals pertanyents a la llengua, els classifica, n'explica les propietats, en dóna els casos més generals i els exemplifica. El text explicita si una variant pertany a uns determinats parlars o registres, si el fet és més propi de la llengua oral o de l'escrita, si té més o menys tradició o és més o menys recent, o si presenta restriccions gramaticals, entre altres qüestions.

Una nova versió de l'Ortografia

La redacció de la *Gramàtica* va implicar la conveniència de publicar una nova versió de l'*Ortografia de la llengua catalana*, sobretot en ocasió del primer centenari de les Normes ortogràfiques de l'IEC, l'any 2013. La nova *Ortografia* s'ha presentat aquest vespre al Ple de l'IEC, i està previst que es ratifiqui en la reunió del Ple de l'Institut del pròxim 17 de novembre, i que es comercialitzi a principis de 2017. A partir d'aquesta presentació, s'obre un període de comentaris per part dels membres de l'Institut. L'aplicació, un cop es ratifiqui pel Ple de l'IEC, es farà al llarg d'un període de cinc anys.

Entre les raons fonamentals per elaborar una nova ortografia, hi ha la dispersió de materials que conformen la normativa vigent. D'aquesta manera, s'han aplegat en un solt tractat l'ortografia fundacional, les rectificacions que va fer-hi el propi Fabra, els retocs introduïts després de Fabra, i la legislació ortogràfica de la Secció Filològica d'ençà de 1984.

Els **canvis més significatius** que es proposen en l'**Ortografia de la llengua catalana**, són:

- **Mots prefixats i compostos amb el segon formant començat per r.** És a dir, s'escriu rr quan el so [r] apareix entre vocals precedit d'un prefix o d'un radical: en els mots prefixats amb a- privatiu i cor- (*arítmia* esdevé *arrítmia*; *coresponsable* passa a ser *corresponsable*); en els mots *eradicar* (*erradicar*) i *erumpent* (*errumpent*); i en els compostos amb els radicals grecs *raqui(o)-*, *reo-*, *rin(o)-*, *rinco-*, *riz(o)-*, *rodo-*, *-rràfia*, *-rrexí* i *-rrinc* (per exemple, *cefaloraquidi* esdevé *cefalorraquidi*, i *otorinolaringòleg*, *otorrinolaringòleg*).
- **Ús del guionet en alguns mots compostos prefixats.** S'escriu un guionet entre el prefix i un sintagma

(*exdirectora general* passa a ser *ex-directora general*); en els conjunts formats per un substantiu o un adjectiu precedits de l'adverbi *no*, s'escriu un guionet únicament en els casos lexicalitzats (*art no figuratiu* → *art no-figuratiu*); s'escriuen aglutinats i sense guionet un *sensepapers*, a *matadegolla* i *clocpiu*, i aglutinats i amb guionet *déu-n'hi-do* i *déu-n'hi-doret*.

- **Compostos amb el segon formant començat per s seguida de consonant i sense e epentètica.** En compostos i prefixats cultes com *arterioesclerosi*, *cardioespasme* o *electroestàtic*; però s'escriu *microscòpic*, *termòstat*, *atmosfera*...
- **Accentuació de les formes baleàriques de la primera persona del present d'indicatiu d'alguns verbs de la primera conjugació.** Les dels verbs acabats en *-enar* i *-esar* amb tenen accent greu (è), com *anomèn*, *esmèn*, o *remèn*; les dels verbs acabats en *-essar* amb accent agut (é), com *confés*, *exprés*, o *ingrés*; i les dels verbs acabats en *-osar* i *-ossar* amb accent greu (ò), com *dispòs*, *impòs*, *destròs*.
- **Reducció de la llista de mots amb accent diacrític.** S'escriu accent diacrític únicament en catorze mots monosíl·labs: *bé/be*, *déu/deu*, *és/es*, *mà/ma*, *més/mes*, *món/mon*, *pèl/pel*, *què/que*, *sé/se*, *sí/si*, *són/son*, *té/te*, *ús/us*, *vós/vos*. S'escriu sense accent diacrític els compostos i derivats, com *adeu-siau*, *marededeu*, *rodamon* o a *contrapel*.
- **Supressió de la dièresi en els derivats cultes acabats en -al**, com *fluidal*, *laical*, *helicoidal* o *trapezoidal*.

A banda d'aquests canvis, s'han incorporat entrades noves com *aiatol·là*, *blog* o *cànnabis*, i s'han modificat gràficament mots com *nietzschia*, que esdevé *nietzscheà*, o *sèquia* que passa a ser *séquia*. També s'han resolt alguns dubtes en relació amb antropònims i topònims (*Dèbora*, *Raül*, *Rubèn*; *el Figueró*, *Montgrony*, *Binibèquer*) i en relació amb alguns neologismes i manlleus freqüents de grafia vacil·lant que encara no recull

el DIEC. És el cas de lèxic patrimonial com *cotó-en-pèl* o *menyestimar*; manlleus com *fitnes*, *gòspel*, *gruyère*, *off the record*; i compostos i derivats com *antisistema*, *contrarellotge* i *sensesostre*.